

Wojciech Wróblewski^{a)*}

^{a)} Institute of Internal Security, The Main School of Fire Service / Instytut Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Szkoła Główna Służby Pożarniczej
^{*} Corresponding author / Autor korespondencyjny: wwroblewski@sgsp.edu.pl

3P – Model of Preparing the Officers of the State Fire Service in Poland for Terrorist Events

3P – model przygotowania funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej w Polsce do zdarzeń o charakterze terrorystycznym

ABSTRACT

Purpose: The contemporary nature of terrorist attacks forces the rescue services to develop and enhance their operational potential to support the system which guarantees the safety of the civilians. The tasks of the State Fire Service (PSP) in Poland in the country's anti-terrorist protection system indicate that these units play a key role in neutralizing the effects of terrorist attacks. The tasks of the formation include conducting rescue operations in the field of saving the lives and health of people and protection of property and environment in the situation of a sudden threat, as well as undertaking activities to identify threats, including contamination with chemical and radioactive substances, and conducting initial biological recognition activities. New tools and forms in terrorist threats require much broader skills and competences of PSP officers. Introducing full preparation of PSP officers to act during terrorist events may directly and indirectly strengthen the national anti-terrorist system.

Methodology: A non-probabilistic research method with targeted selection using the PAPI (Paper And Pencil Interview) tool was applied. The study was conducted among the management of PSP. The survey involved thirty seven officers, thirty-two of whom were provincial commanders and/or their deputies, as well as officers performing management tasks. The remaining five respondents were officers holding managerial positions in the PSP Headquarters. Literature and legal regulations were reviewed and analysed.

Results: In the study officers representing the commanding staff of the State Fire Service were included. A vast majority of the participants of this study claimed that terrorist threats in Poland are real. Which, in turn, resulted in the need to develop far reaching educational programs that adequately prepare fire-fighters to deal with terrorist threats and activities.

Conclusions: State Fire Service officers are prepared to respond to many aspects of rescue operations, however, this continues to be an area of great research potential, where the focal point of discussion should focus on the improvement of all aspects of proper and effective response of the State Fire Service terrorist events. An innovative programme that addresses these concerns is the 3P model based on three domains: prevention, practice and psychotraumatology.

Keywords: fire brigade, civil protection, security, rescue, terrorist threats

Type of article: original scientific article

Received: 29.10.2020; Reviewed: 18.11.2020; Accepted: 09.12.2020;

Author's ORCID ID: W. Wróblewski – 0000-0003-3415-9485;

Please cite as: SFT Vol. 56 Issue 2, 2020, pp. 126–141, <https://doi.org/10.12845/sft.56.2.2020.8>;

This is an open access article under the CC BY-SA 4.0 license (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>).

ABSTRAKT

Cel: Współczesny charakter ataków terrorystycznych wymusza na służbach ratowniczych rozwijanie i wzmacnianie ich potencjału operacyjnego w celu wsparcia systemu gwarantującego bezpieczeństwo ludności. Zadania Państwowej Straży Pożarnej w Polsce w systemie ochrony antyterrorystycznej kraju wskazują, iż jednostki te odgrywają kluczową rolę na etapie neutralizacji skutków zamachów terrorystycznych. Do zadań formacji należy prowadzenie akcji ratowniczych w zakresie ratowania życia i zdrowia ludzi oraz ochrona mienia i środowiska w sytuacji powstania nagłego zagrożenia. PSP odpowiedzialna jest także za czynności z obszaru rozpoznawania zagrożeń, w tym skażeń substancjami chemicznymi i radiacyjnymi oraz prowadzenie wstępnych czynności rozpoznania biologicznego. Nowe narzędzia i formy w zagrożeniach terrorystycznych wymagają poszerzonych umiejętności i kompetencji funkcjonariuszy PSP. Wprowadzenie pełnego przygotowania funkcjonariuszy PSP do działań podczas zdarzeń o charakterze terrorystycznym może bezpośrednio i pośrednio wpłynąć na wzmocnienie narodowego systemu antyterrorystycznego.

Metodologia: Zastosowano nieprobabilistyczną metodę badawczą o doborze celowym z wykorzystaniem narzędzia PAPI (Paper And Pencil Interview). Badanie przeprowadzono wśród kadry kierowniczej PSP. Wzięło w nim udział 37 funkcjonariuszy, z czego 32 respondentów stanowili komendanci

wojewódzcy lub/ oraz ich zastępcy, a także funkcjonariusze pełniący zadania zarządcze. Pozostałych 5 ankietowanych to funkcjonariusze obejmujący stanowiska zarządcze w Komendzie Głównej PSP. Przeprowadzony został przegląd literatury i aktów prawnych oraz ich analiza.

Wyniki: Do badania włączono funkcjonariuszy reprezentujących kadrę dowódczą Państwowej Straży Pożarnej. Zdecydowana większość badanych funkcjonariuszy stwierdziła, że zagrożenie terrorystyczne w Polsce jest realne. To z kolei skutkowało wyrażoną przez ankietowanych potrzebą modyfikacji planu szkolenia adekwatnie przygotowującego funkcjonariuszy do działań w czasie zdarzeń o charakterze terrorystycznym.

Wnioski: Funkcjonariusze Państwowej Straży Pożarnej są przygotowani do wielu aspektów działań ratowniczych, jednak nadal jest to obszar o dużym potencjale badawczym, w którym centralny punkt dyskusji powinien koncentrować się na poprawie wszystkich aspektów właściwego i skutecznego reagowania PSP na zdarzenia o charakterze terrorystycznym. Innowacyjnym programem, który uwzględni te kwestie, jest model 3P oparty na trzech dziedzinach: prewencji, praktyce i psychotraumatologii.

Słowa kluczowe: straż pożarna, ochrona ludności, bezpieczeństwo, ratownictwo, zagrożenia terrorystyczne

Typ artykułu: oryginalny artykuł naukowy

Przyjęty: 29.10.2020; **Zrecenzowany:** 18.11.2020; **Zaakceptowany:** 09.12.2020;

Identyfikator ORCID autora: W. Wróblewski – 0000-0003-3415-9485;

Proszę cytować: SFT Vol. 56 Issue 2, 2020, pp. 126–141, <https://doi.org/10.12845/sft.56.2.2020.8>;

Artykuł udostępniany na licencji CC BY-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>).

Introduction

Counteracting terrorist threats and responding to them requires a systemic approach whereby all services, bodies and institutions competent to carry out activities in this area, respond appropriately. In Poland, there are numerous directives that clearly define the competencies of particular bodies specifically designated to act in such circumstances: first and foremost, the Constitution of the People's Republic of Poland, the Act of June 10, 2016 on anti-terrorist activities, the Penal Code, the National Crisis Management Plan, the Regulation of the Minister of Internal Affairs and Administration of July 22, 2016 (as amended) on the catalogue of incidents considered to be acts of terrorism, as well as other minor normative regulations. All of the above-mentioned documents classify the issues of terrorism as a criminal act of a terrorist nature or an incident of a terrorist nature, which can thereby be understood as the existing suspicion that the act was committed as a criminal offense of a terrorist nature [1, article 2, point 7].

A crime of a terrorist nature, in accordance with article 115, paragraph 20 – is a prohibited act committed “with the intention of deliberately intimidating many people, forcing an organ of public authority of the Republic of Poland or another country or an organ of an international organization to take or abandon any and all actions, initiating severe obstructions in the system and economy of the Republic of Poland, another country or an international organization, as well as the threat of committing such an act” [2].

There are many entities involved in acting against any and all acts of terrorism in Poland and each one of them have a specific task and explicit competences. The implementation mechanisms under the Polish anti-terrorist system are based on four phases of crisis management (prevention, preparation, reaction and reconstruction) and are precisely outlined in the National Crisis Management Plan (KPZK). KPZK is a system designed to minimize high-risk situations [3]. Task oriented units are based on the leading entity responsible for undertaking key tasks, and the auxiliary

Wprowadzenie

Przeciwdziałanie zagrożeniom o charakterze terrorystycznym oraz reagowanie na nie wymaga podejścia systemowego, pozwalającego na wykorzystanie potencjału wszystkich służb, organów i instytucji posiadających kompetencje do realizowania działań w tym zakresie. W Polsce kompetencje te określa przede wszystkim Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej oraz Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 roku o działaniach antyterrorystycznych, Kodeks Karny, Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego, Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 lipca 2016 roku (z późn. zm.) w sprawie katalogu incydentów o charakterze terrorystycznym oraz kilka innych pomniejszych aktów normatywnych. Wszystkie wymienione powyżej dokumenty klasyfikują działania terrorystyczne jako przestępstwo o charakterze terrorystycznym lub zdarzenie o charakterze terrorystycznym, co należy rozumieć jako istniejące podejrzenie, że powstało na skutek przestępstwa o charakterze terrorystycznym [1, art. 2, pkt 7].

Przestępstwem o charakterze terrorystycznym – zgodnie z art. 115 par. 20 – jest czyn zabroniony popełniony „w celu poważnego zastraszenia wielu osób, zmuszenia organu władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa albo organu organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania określonych czynności, wywołania poważnych zakłóceń w ustroju lub gospodarce Rzeczypospolitej Polskiej, innego państwa lub organizacji międzynarodowej, a także groźba popełnienia takiego czynu” [2].

W działaniu systemu antyterrorystycznego w Polsce bierze udział wiele podmiotów, z których każdy ma określone zadania i kompetencje. Mechanizmy wdrożeniowe w ramach polskiego systemu antyterrorystycznego opierają się na czterech fazach zarządzania kryzysowego (zapobieganie, przygotowanie, reagowanie i odbudowa) i są precyzyjnie określone w Krajowym Planie Zarządzania Kryzysowego (KPZK). KPZK to system zaprojektowany w celu minimalizacji sytuacji wysokiego ryzyka [3]. Moduły zadaniowe zostały oparte na podmiocie wiodącym, realizującym

entity, co-operating with the leading entity at an equivalent or lower level. Auxiliary entities have been defined as “not subordinated in terms of service, which, due to the scope of legal competences, supports the actions of the leading entity in order to prevent the escalation of threat and initiate reconstruction [3, p. 4, B].

The Polish anti-terrorist system consists of three levels: strategic, operational and tactical. At the first level, defined as ‘strategic’, there are entities responsible for key activities regarding systemic anti-terrorist protection of , including the President of the Council of Ministers (The Prime Minister) and the Council of Ministers. At the same level, tasks are also carried out by opinion-making and advisory bodies, such as the Interministerial Team for Terrorist Threats, the Council of Special Services and the Government Crisis Management Team. At a strategic level, the Minister of Internal Affairs is the leading entity in reference to the three phases: preparation, reaction and reconstruction [4].

In the first phase, the leading entity responsible for preventing threats of a terrorist nature is the Internal Security Agency (ABW). The second phase is the operational system of the Polish anti-terrorist unit – The Centre of Anti-terrorism (CAT) – a department of ABW. CAT is responsible for coordinating analytical-informative activities. Moreover, at the operational level, the Government Centre for Security [4] is responsible for coordinating operations in relation to crisis management. The third stage of the Polish anti-terrorist system involves the operations of specific services, institutions and bodies whose competences include the anti-terrorist protection of the country.. At this level, operational, reconnaissance, analytical-informative activities as well as counteracting terrorist threats [4].

The State Fire Service (PSP) plays a major role in Poland’s anti-terrorist system. PSP falls under the authority of the Ministry of Internal Affairs and is ‘directly responsible for rescue operations related to saving human lives and protecting their welfare, as well as property and the environmental. PSP is also responsible for undertaking measures regarding recognizing a variety of possible threats ranging from chemical and radiation pollution to managing preliminary measures regarding biological contamination reconnaissance” [5].

PSP, as an important element in the Polish system of anti-terrorist protection, plays a major role in neutralizing the consequences of terrorist attacks. Art. 5.1. of the anti-terrorist act indicates that, in accordance with art. 3 paragraph 1: ‘The Director of ABW coordinates analytical-informative activities delegated to special services, as outlined in the act under art. 11 concerning the activities of ABW and the Intelligence Agency. It also goes on to outline how the police, boarder security officers, the Government Protection Bureau, PSP, Customs Service, the General Inspector of Financial Information, the General Inspector for Fiscal Control, Military Police and the Central Security Office should exchange, collect and process information concerning terrorist activities, as well as sensitive information related to personal identity, as stipulated in article 6 [1, p. 2].

The National Crisis Management Plan concerning activities of a terrorist nature outlines principal responses of PSP regarding biological and chemical contamination. PSP is also responsible for reviewing and updating procedures related to situations in

zadania kluczowe, oraz podmiocie pomocniczym, współpracującym z podmiotem wiodącym na szczeblu równorzędnym lub niższym „niepodporządkowanym pod względem służbowym, który ze względu na zakres kompetencji prawnych wspomaga działania realizowane przez podmiot wiodący w celu zapobieżenia eskalacji zagrożenia i zainicjowania odbudowy” [3, s. 4, cz. B].

System antyterrorystyczny w Polsce składa się z trzech poziomów: strategicznego, operacyjnego i taktycznego. Na poziomie pierwszym, określonym jako strategiczny, znajdują się podmioty odpowiedzialne za podejmowanie kluczowych działań w zakresie ochrony antyterrorystycznej o charakterze systemowym – należą do nich Prezes Rady Ministrów oraz Rada Ministrów. Na tym samym poziomie zadania realizują również organy opiniodawczo-doradcze, takie jak Międzyresortowy Zespół ds. Zagrożeń Terrorystycznych, Kolegium ds. Służb Specjalnych oraz Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego. Na poziomie strategicznym szczególną rolę pełni minister właściwy do spraw wewnętrznych, który jest podmiotem wiodącym w trzech fazach: przygotowania, reagowania i odbudowy [4].

W fazie pierwszej, polegającej na zapobieganiu zagrożeniom o charakterze terrorystycznym, podmiotem wiodącym jest Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW). Poziom drugi to poziom operacyjny polskiego systemu antyterrorystycznego. Stanowi go, powołane w ramach ABW, Centrum Antyterrorystyczne (CAT), które ma za zadanie zapewnić koordynację działań w zakresie analityczno-informacyjnym. Poza tym na poziomie operacyjnym koordynację realizacji zadań w odniesieniu do zarządzania kryzysowego zapewnia Rządowe Centrum Bezpieczeństwa [4]. Poziom trzeci systemu antyterrorystycznego Polski obejmuje zadania poszczególnych służb, instytucji oraz organów, w kompetencjach których pozostaje antyterrorystyczna ochrona kraju. Na tym poziomie podejmowane są czynności operacyjno-rozpoznawcze, analityczno-informacyjne oraz rozpoznanie i przeciwdziałanie zagrożeniom terrorystycznym [4].

W ramach systemu antyterrorystycznego Rzeczypospolitej Polskiej istotną rolę odgrywa Państwowa Straż Pożarna (PSP) podlegająca Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, będąca główną służbą odpowiedzialną za prowadzenie akcji ratowniczych w zakresie ratowania życia i zdrowia ludzi oraz ochronę mienia i środowiska w sytuacji powstania nagłego zagrożenia. Do zadań PSP należy podejmowanie czynności z zakresu rozpoznawania zagrożeń, w tym skażeń substancjami chemicznymi i radiacyjnymi oraz prowadzenie wstępnych czynności rozpoznania biologicznego” [5].

Zadania PSP w polskim systemie ochrony antyterrorystycznej kraju wskazują, iż jednostki te odgrywają kluczową rolę na etapie neutralizacji skutków zamachów terrorystycznych. Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o działach antyterrorystycznych w celu realizacji zadania, o którym mowa w art. 3 ust. 1, Szef ABW koordynuje czynności analityczno-informacyjne podejmowane przez służby specjalne wskazane w art. 11 ustawy z dnia 24 maja 2002 roku o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu. Szef ABW odpowiada także za wymianę informacji przekazywanych przez Policję, Straż Graniczną, Biuro Ochrony Rządu, Państwową Straż Pożarną, Służbę Celną, Generalnego Inspektora Informacji Finansowej, Generalnego Inspektora Kontroli Skarbowej, Żandarmerię Wojskową i Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, dotyczących zdarzeń

which dangerous substances have been used, such as chemical, biological and radioactive materials. PSP falls under the Interministerial Team on Terrorist Threats [6, p. 63, 153].

In 2014, the Council of Ministers adopted a resolution on 'The National for Anti-Terrorist Program (NPA) for 2015-2019'. Although no amendments have been declared for subsequent years, it can be assumed that the activities and competences will be the same or extended. As for the tasks of PSP, the document cited defines them very extensively. The document outlines the PSP activities within two main objectives: the first of which concerns the improvement of the ability to prevent terrorist threats; and the subsequent strengthening the preparatory measures of services and institutions in the face of the possibility of terrorist events [5]. The following tasks of PSP, as outlined in the General Headquarters Program, are as follows:

1. Engaging in preventative activities aimed at raising awareness and developing appropriate attitudes and behaviours in situations of a terrorist threat. It also states that educational programmes should be initiated and carried out along with developing standards of information exchange concerning the risk of terrorist attacks between public administrative bodies and the private sector. It includes standards for institutions connected with national security and the protection of civilians.
2. Increasing the ability to react to terrorist attacks, increasing the effectiveness concerning in terms of recreating the services and resources used, and improving procedural stipulations regarding terrorist threats.
3. Improving co-operative rules and regulations and managing activities on site of a terrorist event in case of using chemical, biological, radiological and nuclear weapons (CBRN).
4. Developing a unified communication system enabling direct exchange of information between the services engaged in activities on the scene. Furthermore, NPA recommends that an annual report concerning all activities from anti-terrorist exercises and other crisis management exercises, taking into account the terrorist aspect, improving the mechanisms of disposing of medical equipment from PSP bases for mass events, improving the principles of co-ordination and co-operation in relation to securing important international meetings and conferences, as well as mass event, including in relation to CBRN threats [5, p. 46–49].

The entities responsible for rescue activities function within the framework of the National Rescue Firefighting System (KSRG). Any and all rescue operations during a terrorist threat are based on saving lives and protecting the welfare of citizens, as well as the utilization of technological devices dedicated to minimize the effects of terrorist activities. These services are mandated by the Fire Protection Act [7] which stipulates that KSRG's role is to protect the lives of citizens, their health, their property and the environment through chemical waste disposal rescue, as well as fire-fighting activities. In accordance with art. 14, paragraph 1a of the Fire Protection Act, entities adherent to KSRG are obliged to co-operate with and take advantage

o charakterze terrorystycznym oraz danych o osobach, o których mowa w art. 6 ust. 1, przez ich gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie [1, s. 2].

Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego w zdarzeniach o charakterze terrorystycznym przypisuje PSP zadania związane z zagrożeniami skażeniem czynnikiem biologicznym oraz chemicznym. Do zadań PSP należy również przegląd i aktualizacja procedur postępowania w przypadku wystąpienia zdarzeń z użyciem środków niebezpiecznych, w tym chemicznych, biologicznych i radiacyjnych oraz ich uzgodnienie z właściwymi podmiotami. Ponadto PSP wchodzi w skład Międzyresortowego Zespołu ds. Zagrożeń Terrorystycznych [6, s. 63, 153].

W 2014 roku Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie Narodowego Programu Antyterrorystycznego na lata 2015–2019. Wprawdzie nie została ogłoszona jeszcze nowelizacja na kolejne lata, ale można przypuszczać, że zakres zadań i kompetencji będzie taki sam jak dotychczas lub rozszerzony. Jeśli chodzi o rolę PSP, przywołany dokument definiuje ją bardzo obszernie. Do zadań PSP zostały włączone czynności opisane w dwóch celach szczegółowych, z których pierwszy dotyczy poprawy zdolności do zapobiegania zagrożeniom o charakterze terrorystycznym, zaś kolejne wzmocnienia przygotowania służb i instytucji wobec możliwości wystąpienia zdarzeń o charakterze terrorystycznym [5]. Formacji PSP, reprezentowanej w Narodowym Programie Antyterrorystycznym (NPA) przez Komendę Główną, zostały przypisane następujące zadania:

1. Prowadzenie działalności profilaktycznej ukierunkowanej na podnoszenie świadomości i kształtowanie pożądanych postaw i zachowań w sytuacji zagrożenia o charakterze terrorystycznym, w tym sporządzanie programów edukacyjnych, wypracowanie standardów wymiany informacji o zagrożeniach o charakterze terrorystycznym między podmiotami administracji publicznej a sektorem prywatnym, prowadzącymi działalność w obszarach istotnych z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa oraz jego obywateli.
2. Zwiększenie zdolności do reagowania w przypadku wystąpienia zdarzeń o charakterze terrorystycznym, podniesienie skuteczności w zakresie odtwarzania wykorzystanych sił i środków oraz udoskonalenie procedur postępowania w kontekście zagrożeń o charakterze terrorystycznym.
3. Usprawnienie zasad współdziałania i zarządzania czynnościami na miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym w przypadku użycia czynnika CBRN.
4. Stworzenie jednolitego systemu łączności umożliwiającego bezpośrednią wymianę informacji pomiędzy służbami uczestniczącymi w działaniach na miejscu zdarzenia.

Ponadto NPA wskazuje na sporządzanie corocznego zestawienia wniosków z ćwiczeń antyterrorystycznych i pozostałych ćwiczeń zarządzania kryzysowego uwzględniających aspekt terrorystyczny, usprawnienie mechanizmów dysponowania z baz PSP sprzętu medycznego na zdarzenia masowe, usprawnienie zasad koordynacji i współdziałania w zabezpieczeniu antyterrorystycznym istotnych spotkań i konferencji o charakterze międzynarodowym oraz imprez masowych, w tym w odniesieniu do zagrożeń CBRN [5, s. 46–49].

of appropriate services and resources in exceptional situations of biological contamination, as well as in cases of activities of a terrorist nature [7].

The following article was written for one basic reason which is to demonstrate the validity of how PSP in Poland is prepared to deal with optimizing anti-terrorist preparatory responses as a component improving the activities of the anti-terrorist system of the Republic of Poland. It is also concerned with showing how these steps work to strengthen the civil protection mechanism, in which the leading tasks belong to PSP itself. Preparation could be based on the classic 3P model (prevention, practice, psycho-traumatology). A wider scope of the preparation of PSP officers to terrorist events also means building its potential for combating violence and terrorism [8–9].

Implementing systemic preparatory programmes for PSP officers will entail three very important implications, namely:

- optimization of operational capabilities and co-operative initiatives during events of a terrorist nature;
- implementation of the statutory task of protecting civilians both in the preventative phase and during a terrorist event;
- as well as strengthening personal protective equipment during an event of a terrorist nature.

Methodology

The research was conducted during the Scientific and Training Symposium organized by the Main School of Fire Service in Warsaw on December 10, 2019 and in an individual survey of officers performing managerial tasks, conducted in December 2019 and January 2020. The research area was defined in accordance with the thematic criteria, concerning terrorist prevention and awareness of terrorist threats within the management staff of the State Fire Service. A non-probabilistic research method with targeted selection using the PAPI (Paper And Pencil Interview) tool was used. The content as well as the validity of the questions were discussed and developed among the research team and among experts in both the field of fire protection and experts in the field of terrorism. The calculations of the obtained results were made using the Microsoft Excel worksheet function. The collected research material was subjected to qualitative

Podmioty podejmujące działania ratownicze funkcjonują w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG). Wszelkie działania ratownicze w czasie zagrożenia o charakterze terrorystycznym oparte są na zachowaniu priorytetu ratowania życia i zdrowia oraz technologii działań służących minimalizacji skutków zdarzenia. PSP stanowi element KSRG funkcjonującego na podstawie ustawy o ochronie przeciwpożarowej [7], w której określono, iż KSRG ma na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska, m.in. poprzez ratownictwo chemiczne oraz walkę z pożarami. Realizując przedmiotowe zadania, na podstawie art. 14 ust. 1a ustawy o ochronie przeciwpożarowej, podmioty należące do KSRG zobowiązane są współpracować, wykorzystując posiadane siły i środki, z właściwymi organami i podmiotami w trakcie zdarzeń nadzwyczajnych wywołanych zagrożeniem czynnikiem biologicznym, w tym także w wyniku zdarzeń o charakterze terrorystycznym [7].

Niniejszy artykuł powstał z jednego zasadniczego powodu, jakim jest wykazanie zasadności przygotowania funkcjonariuszy PSP w Polsce w zakresie optymalizacji przygotowania antyterrorystycznego jako komponentu wzmacniającego działania systemu antyterrorystycznego Rzeczypospolitej Polskiej oraz jako wzmocnienia mechanizmu ochrony ludności, w zakresie której wiodące zadania ma m.in. właśnie PSP. Przygotowanie mogłoby się odbywać według autorskiego modelu 3P (prewencja, praktyka, psychotraumatologia). Poszerzony zakres przygotowania funkcjonariuszy PSP do zdarzeń o charakterze terrorystycznym jest również budowaniem potencjału na rzecz zapobiegania przemocy, zwalczania terroryzmu [8–9].

Wdrożenie systemowego przygotowania funkcjonariuszy PSP pociągnie za sobą trzy bardzo ważne implikacje, a mianowicie:

- optymalizację zdolności operacyjnej i współdziałania podczas zdarzeń o charakterze terrorystycznym,
- realizację ustawowego zadania, jakim jest ochrona ludności zarówno w fazie prewencyjnej, jak i podczas zdarzenia o charakterze terrorystycznym,
- wzmocnienie środków ochrony osobistej podczas zdarzenia o charakterze terrorystycznym.

Metodologia

Badania przeprowadzono podczas Sympozjum Naukowo-Szkoleniowego zorganizowanego w Szkole Głównej Służby Pożarniczej w Warszawie w dniu 10 grudnia 2019 roku oraz w badaniu indywidualnym funkcjonariuszy pełniących zadania zarządcze, przeprowadzonym w grudniu 2019 roku oraz w styczniu 2020 roku. Obszar badawczy został określony zgodnie z kryteriami tematycznymi i dotyczył prewencji terrorystycznej oraz świadomości na temat zagrożeń terrorystycznych wśród kadry kierowniczej Państwowej Straży Pożarnej. Zastosowano nieprobabilistyczną metodę badawczą o doborze celowym z wykorzystaniem narzędzia PAPI (Paper And Pencil Interview). Treść, a także zasadność pytań była dyskutowana i opracowana w gronie zespołu badawczego oraz wśród ekspertów – zarówno z dziedziny ochrony przeciwpożarowej, jak i terroryzmu. Pozyskany materiał badawczy poddano analizie jakościowo-ilościowej,

and quantitative analysis, thanks to which significant information was collected in the studied area. All participants in the study gave prior consent to participate in this study. Ethical due diligence was performed as well. The survey was conducted among the management staff of the State Fire Service, both in the Central and Provincial structures. In the study thirty seven officers participated, 32 of whom were voivodship commanders and/or their deputies, as well as officers performing management tasks. The remaining five respondents were officers holding management positions at the Headquarters of the State Fire Service. Literature and legal acts were reviewed and analysed.

Results

The survey was attended by PSP officers performing managerial functions, all respondents were male.

Table 1. Characteristics of the test group
Tabela 1. Charakterystyka próby badawczej

Characteristics / Cecha	Value / Wartość	Number of observations [n] / Liczba obserwacji [n]	Percentage of the study group [%] / Odsetek grupy badawczej [%]
Quantity / Liczba		37	100.0%
Gender / Płeć	Male / Męska	37	100.0%
Age (years) / Wiek (lata)	21–30	11	29.7%
	31–40	5	13.5%
	41–50	19	51.4%
	51–60	2	5.4%
Length of service / Czas trwania służby (lata)	6–10	3	8.1%
	11–15	7	18.9%
	16–20	9	24.3%
	21–25	11	29.7%
	26–30	4	10.8%
Position / Stanowisko	31–35	3	8.1%
	Commander / Dowódca	25	67.6%
	Senior Specialist / Starszy Specjalista	4	10.8%
	Specialist / Specjalista	4	10.8%
Corps / Korpus	Senior Lecturer / Starszy Wykładowca	2	5.4%
	Head of the Department / Szef Oddziału	2	5.4%
	Officer / Oficer	35	94.6%
	Warrant Officer / Podoficer	2	5.4%

Source: Own elaboration.
Źródło: Opracowanie własne.

dzięki czemu zgromadzono istotne informacje w badanym obszarze. Wszyscy badani wyrazili uprzednio zgodę na udział w przedmiotowym badaniu. Dochowano należytej staranności etycznej. Badanie przeprowadzono wśród kadry kierowniczej PSP, w strukturze centralnej oraz wojewódzkiej. Wzięło w nim udział 37 funkcjonariuszy, z czego 32 respondentów stanowili komsandanci wojewódzcy lub/ oraz ich zastępcy, a także funkcjonariusze pełniący zadania zarządcze. Pozostałych 5 ankietowanych to funkcjonariusze obejmujący stanowiska zarządcze w Komendzie Głównej PSP. Przeprowadzony został przegląd literatury i aktów prawnych oraz ich analiza.

Wyniki

Badaniu poddano funkcjonariuszy PSP pełniących funkcje zarządcze, wszyscy respondenci byli płci męskiej.

The officers participating in the survey were mostly between 41–50 years old (51.4%). The smaller populations ranged from 21–30 years (29.7%) to 31–40 years (13.5%). The lowest percentage of the population in the survey was between 51–60 years old (5.4%).

The characteristics of the population in terms of work experience showed that the most numerous groups were officers with long service in the range of 21–25 years (29.7%) and 16–20 years (24.3%). The third largest group were officers with 11–15 years of service (18.9%). The lowest percentage of the respondents were officers with 26–30 years (10.8%), 6–10 years (8.1%) and 31–35 years (8.1%) of service.

When analysing the professional functions, 67.6% of the surveyed population of officers performed command tasks. The remaining positions like senior specialists and specialists were classified in 10.8%. Only 5.4% of the officers held the position of the head of the department and as senior lecturers. In the survey, 94.6% of the officers belonged to the officer corps (Table 1).

In the conducted study all results obtained have a significant impact on the matters raised. The study was prepared in three areas: experience in the field of terrorist threats and the level of knowledge, preparation through dedicated training and the expectations of the management of the State Fire Service in the studied area.

Over half of the responders (61.6%) had practical experience in managing rescue operations. The results also show that more than half of the participants (60.9%) did not have direct contact with situations of terrorist nature whereas, in turn, 39.1% of PSP officers were directly engaged in situations of this nature. Although the majority of the respondents stated they had no direct contact with terrorist activities, PSP management (82.6%) suggested that real terrorist threats do exist in Poland. The results mentioned above show a clear relationship between the components of the term terrorism and its common definition. According to PSP respondents terrorism means a threat of using violence or the use of violence for a specific purpose. A small percentage of the officers regarded terrorism as a national fight for liberation (17%) and other activities related to criminal acts (13%).

The results clearly indicate that in cases of terrorist activities involving an active shooter or the use of explosive materials, a significant number of officers (34.0%) declared that counter-terrorist responses would include any and all means of defence measures. Other officers, (21.7%) stated that they would respond according to outlined procedures, which include waiting for the arrival of appropriate units and employing emergency measures, if the situation warranted such action. It should be emphasised that none of the surveyed officers decided to adopt a passive attitude towards the event in question.

The majority of respondents (79.0%) indicated that the existing operational procedures are not adequate to the dynamics of terrorist threats and should be modified. Other officers stated that the procedures were sufficient or did not specify their opinion on this subject.

The study shows that 52.2% of the respondents never took part in any training programme designed to educate them about appropriate responses to terrorist attacks. Those who stated that

Funkcjonariusze biorący udział w badaniu byli w większości w wieku 41–50 lat (51,4%). Mniejsze populacje znajdowały się w grupach wiekowych od 21 do 30 lat (29,7%) oraz od 31 do 40 lat (13,5%). Najmniejszy odsetek badanej populacji znajdował się w przedziale wiekowym 51–60 lat (5,4%).

Charakterystyka populacji pod względem stażu pracy wykazała, że najliczniejsze grupy stanowili funkcjonariusze z długim stażem pracy w przedziale 21–25 lat (29,7%) i 16–20 lat (24,3%). Trzecią co do wielkości grupą byli funkcjonariusze ze stażem pracy w zakresie 11–15 lat (18,9%). Najmniejszy odsetek badanych stanowili funkcjonariusze z zakresem stażu pracy 26–30 lat (10,8%), 6–10 lat (8,1%) oraz 31–35 lat (8,1%).

Analizując funkcje zawodowe, 67,6% badanej populacji oficerów wykonywało zadania zarządcze. Pozostałe stanowiska, jak starsi specjaliści i specjaliści, zostali sklasyfikowani w 10,8%. Tylko 5,4% oficerów piastowało stanowiska kierownika działu i wyższych wykładowców. W przeprowadzonym badaniu 94,6% oficerów należało do korpusu oficerskiego (tab. 1).

Wszystkie uzyskane wyniki istotnie wpływają na podjętą problematykę. Badanie zostało przygotowane w trzech obszarach: doświadczenia w zakresie zagrożeń terrorystycznych i poziomu wiedzy, przygotowania poprzez dedykowane szkolenia oraz oczekiwania kierownictwa PSP w badanym obszarze.

Ponad połowa respondentów (61,6%) posiadała praktyczne doświadczenie w kierowaniu działaniami ratowniczymi. Wyniki pokazują również, że ponad połowa badanych (60,9%) nie miała bezpośredniego kontaktu z sytuacjami o charakterze terrorystycznym, podczas gdy 39,1% badanych funkcjonariuszy PSP było zaangażowanych w sytuacje tego typu. Mimo iż większość badanych stwierdziła, że nie miała bezpośredniego kontaktu z działalnością terrorystyczną, to jednak (82,6%) kadry kierowniczej PSP zasugerowało, że w Polsce istnieją realne zagrożenia terrorystyczne. Powyższe wyniki wskazują na wyraźny związek pomiędzy składowymi pojęciami terroryzmu a jego powszechnym definiowaniem. Zdaniem 87,0% badanych funkcjonariuszy PSP terroryzm to zagrożenie użyciem przemocy lub użycie przemocy w określonym celu. Niewielki odsetek funkcjonariuszy uznał terroryzm za walkę narodowowyzwoleńczą (17%) oraz inne działania związane z czynami przestępczymi (13%).

W przypadku działań terrorystycznych z udziałem aktywnego strzelca lub z użyciem materiałów wybuchowych znaczna liczba funkcjonariuszy (34,0%) zadeklarowała, że reakcje kontrterrorystyczne będą obejmować wszelkie środki obronne. Inni oficerowie (21,7%) zdecydowali, że będą reagować zgodnie z określonymi procedurami, które obejmują oczekiwanie na przybycie odpowiednich jednostek i stosowanie środków ratunkowych, jeżeli sytuacja będzie uzasadniała takie działanie. Należy podkreślić, że żaden z badanych oficerów nie zdecydował się na bierną postawę wobec przedmiotowego zdarzenia.

Większość badanych (79,9%) wskazało, że istniejące procedury operacyjne nie są adekwatne do dynamiki zagrożeń terrorystycznych i powinny zostać zmodyfikowane. Pozostali funkcjonariusze stwierdzili, że procedury są wystarczające lub nie wyrazili swojej opinii na ten temat.

Z badania wynika, że 52,2% respondentów nigdy nie brało udziału w żadnym programie szkoleniowym mającym na celu edukowanie ich w zakresie właściwych reakcji na ataki terrorystyczne.

they received some form of training (50.0%) declared that the scope of the information was related to appropriate responses in cases where chemical and explosive materials were used. Only 35.7% of the respondents claimed that they were trained in the area of biological hazards or personal threats to safety and security during a terrorist attack. The officers who participated in the study stated that educational programmes related to terrorist threats were organized between the 15th and 20th year of their professional career.

One of the most significant result of this study points to the fact that professional educational programmes on terrorist situations must be organized and carried out for the Polish PSP officers. Almost all officers (95.7%) indicated that this is a priority. One of the most important aspect of preparing officers for terrorist situations is improving their management skills in emergency rescue operations. In fact, 87.0% of the responders stated that they see exercises in emergency rescue operations as crucial in developing their management abilities. Apart from this practical aspect, 21.6 % of the respondents pointed to the importance of regular meetings / discussions and lectures on the theoretical components of terrorist attacks with experts from ABW.

In terms of substantive implementation of the officers' preparation for terrorist events, the PSP's management pointed out two leading aspects. In 95.5%, it was stated that training should cover three aspects: preventive, pyrotechnic and rescue. A significant part of the surveyed officers (85.9%) also pointed out the need for psychological preparation of the officers to terrorist events.

The members of the management staff of PSP who took part in the study pointed to a hierarchical model of activity that would, in their opinion, guarantee the effectiveness of managing emergency rescue operations in cases of a terrorist attack. The most important aspect was the 'ability to make rational decisions', as mentioned by (87,0%) of those studied. Furthermore, (60.9%) of the respondents pointed to the ability to 'remain calm'. The remaining 'characteristics' are as follows: 'clarity of giving orders' (39.1%) and 'experience and decision-making' (26.1%).

Discussion

PSP officers are prepared for some aspects of the incidents in question, through specialized educational programmes dedicated specifically to: chemical and ecological material rescue operations, counter active responses to chemical, biological, radioactive, nuclear and explosive material threats, aiding in the transport of dangerous materials, managing mass gatherings and events and directing rescue operations at a tactical level. Educational programmes dedicated to Polish PSP officers do not address situations of a terrorist nature. The purpose of this article was to indicate the structural factors which determine the justifiability of preparing Polish PSP officers for possible terrorist

Ci, którzy stwierdzili, że uczestniczyli w jakiejś formie szkolenia (50,0%), zadeklarowali, że zakres informacji był związany z odpowiednimi reakcjami w przypadkach, w których stosowano materiały chemiczne i wybuchowe. Jedynie 35,7% respondentów stwierdziło, że zostali przeszkoleni w zakresie zagrożeń biologicznych lub zagrożeń osobistego bezpieczeństwa i ochrony podczas ataku terrorystycznego. Funkcjonariusze, którzy wzięli udział w badaniu byli zgodni, że programy szkoleniowe związane z zagrożeniami terrorystycznymi były organizowane między 15 a 20 rokiem ich kariery zawodowej.

Jednym z najważniejszych wyników tego badania było wskazanie na konieczność organizowania i prowadzenia profesjonalnych programów szkoleniowych dotyczących zdarzeń terrorystycznych w aspekcie działań operacyjnych funkcjonariuszy PSP. Prawie wszyscy oficerowie (95,7%) uznali, że jest to priorytet. Jednym z najważniejszych aspektów przygotowania funkcjonariuszy do zdarzeń terrorystycznych jest doskonalenie umiejętności zarządzania działaniami ratowniczymi w sytuacjach kryzysowych. 87,0% respondentów było zdania, że ćwiczenia w zakresie ratownictwa w zdarzeniach kryzysowych są kluczowe dla rozwoju ich zdolności kierowniczych. Oprócz tego praktycznego aspektu badani funkcjonariusze (21,6%) wskazywali na znaczenie regularnych spotkań/dyskusji i wykładów z ekspertami z ABW, dotyczących teoretycznych elementów ataków terrorystycznych.

W zakresie merytorycznej realizacji przygotowań oficerów do zdarzeń terrorystycznych kadra zarządcza PSP wskazała na dwa wiodące obszary. W 95,5% stwierdzono, że szkolenie powinno obejmować trzy aspekty: prewencyjny, pirotechniczny i ratunkowy. Znaczna część badanych funkcjonariuszy – 85,9% – wskazała również na potrzebę psychologicznego przygotowania strażaków do zdarzeń terrorystycznych.

Członkowie kadry kierowniczej PSP, którzy wzięli udział w badaniu, wskazali na hierarchiczny model działania, który ich zdaniem gwarantowałby skuteczność kierowania operacjami ratunkowymi w sytuacjach kryzysowych w przypadku ataku terrorystycznego. Najważniejszym aspektem efektywności prowadzonych działań była zdolność do podejmowania racjonalnych decyzji, o której wspominało (87,0%) badanych. Ponadto 60,9% badanych wskazało na cechę, jaką jest opanowanie. Pozostałe implikacje są następujące: jasność wydawanych poleceń (39,1%) oraz doświadczenie i decyzyjność (26,1%).

Dyskusja

Funkcjonariusze PSP są przygotowywani na niektóre z aspektów przedmiotowych zdarzeń, dzięki udziałowi w specjalistycznych szkoleniach w zakresie ratownictwa chemicznego i ekologicznego, przeciwdziałania zagrożeniom chemicznym, biologicznym, radiologicznym, nuklearnym i wybuchowym, w obszarze transportu towarów niebezpiecznych, segregacji w zdarzeniach mnogich i masowych oraz kierowania działaniami ratowniczymi na poziomie taktycznym.

Programy szkoleniowe kierowane do polskich oficerów PSP nie dotyczą szerokiego spektrum sytuacji o charakterze terrorystycznym. Celem niniejszego artykułu było wskazanie czynników

attacks. Extending the scope of training programmes to include this aspect would undoubtedly influence, directly and indirectly, the operational potential, and the safety and protection of the civilians.

The study showed that a more holistic preparatory approach is required to deal with possible threats and dangerous situations. However, such a comprehensive preparation of Polish PSP officers is a new area, and this is probably why we still have so little literature on the subject. This may also be explained by the fact that Poland is not a target country for any significant terrorist activity or attack. The chances that Poland will be a victim of a terrorist attack continue to remain at a low level even though terrorist attacks on a global scale continue to be quite high, as well as the increase in Europe (attacks initiated and carried out mainly by citizens of western countries inspired by jihadist ideology). Apart from this, it is necessary to take into consideration the possibility that a terrorist attack could occur in Poland. This concern stems from the fact that there are citizens from high risk countries residing in Poland, active foreign fighters in regions of conflict who are looking to return to their homeland via Poland, extremist/terrorist activists who act alone (lone terrorists), activities of groups that promote extremist political ideologies and, in general, a heightened terrorist threat in Europe [6, p. 40].

New types of threats, especially terrorist threats, make it clear that there is an impending need to introduce appropriate mechanisms to services who are responsible for safety [10] and security of the citizens. These responsibilities rest mainly on the shoulders of PSP. This need is voiced by Robert Burke in *Counter Terrorism for Emergency Responders*, in which he argues that fire-fighters are the most vulnerable in cases of terrorist activities and it is for this reason that preparatory measures for these officers should be optimized. Burke indicates, as a despairing example, of how the terrorist attack in Tokyo resulted in the deaths of 135 fire-fighters, as they were unprepared to deal with such a situation [11]. In addition, during operational activities PSP officers may be exposed to many factors related to a terrorist threat. Such situations may include a situation with an active shooter / killer [12–13], a secondary explosive or a hostage situation.

Such situations may also include operational activities during active fire, as was the case in the terrorist attack in Beslan, North Ossetia [14], as well as the arson method often used by extremists in Israel and Europe [15] and the “attack method combining these aspects in the Mumbai style”, which includes: a multitude of attackers, a multitude of targets, various types of weapons (including fire), and extended operating time.

Reaction to a terrorist incident places great demands on fire officers as to the scope of operational response. Standard operating procedures are adapted to routine crisis environments, however, in the event of a terrorist event, the use of these standard procedures may be insufficient, and in some cases may even be undesirable [16].

It seems that PSP officers may have a significant potential concerning the strengthening of an effective anti-terrorist reaction system in Poland. It is important to note that it is exactly these officers who will be first on the scene in many cases [17], therefore,

strukturalnych, które decydują o zasadności przygotowania polskich funkcjonariuszy PSP do ewentualnych ataków terrorystycznych. Poszerzenie zakresu programów szkoleniowych o ten aspekt niewątpliwie wpłynęłoby – bezpośrednio i pośrednio – na potencjał operacyjny oraz bezpieczeństwo i ochronę ludności cywilnej.

W badaniu wykazano, że istnieje potrzeba bardziej holistycznego przygotowania funkcjonariuszy do przedmiotowego zagrożenia. Jednak tak wszechstronne przygotowanie funkcjonariuszy PSP w Polsce to nowy obszar i zapewne właśnie dlatego ciągle dysponujemy niewielką liczbą opracowań dotyczącą tego tematu. Być może ma to związek z tym, iż „Polska nie jest obecnie pierwszoplanowym celem ewentualnych zamachów terrorystycznych. Zagrożenie terrorystyczne na terytorium RP pozostaje na niskim poziomie, pomimo utrzymującego się wysokiego ryzyka atakami terrorystycznymi na świecie, a także wzrostu liczby zamachów w Europie (ataki przeprowadzone zostały głównie przez obywateli krajów zachodnich inspirowanych dżihadystyczną ideologią). Jednakże należy brać pod uwagę możliwość przeprowadzenia zamachu na cele zlokalizowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Wynika to między innymi z takich czynników (potencjalnych źródeł zagrożeń), jak: obecność na terytorium Polski osób z rejonów podwyższonego ryzyka, aktywność zagranicznych bojowników w rejonach konfliktów oraz ich powroty do miejsca zamieszkania (przez terytorium Polski), aktywność ekstremistów/terrorystów działających w oparciu o taktykę solo/lone terrorists, działalność ugrupowań propagujących skrajną ideologię polityczną, utrzymujące się zagrożenie terrorystyczne w Europie” [6, s. 40].

Nowe rodzaje zagrożeń, szczególnie tych terrorystycznych, wymuszają więc konieczność wprowadzenia procesów dostosowawczych w jednostkach odpowiedzialnych za bezpieczeństwo [10], w tym również za ratownictwo i ochronę ludności. Działania te w znacznej mierze należą do PSP. Robert Burke w publikacji pt. *Counter Terrorism for Emergency Responders*, zauważa, że funkcjonariusze straży pożarnej w sposób szczególnie będą narażeni w czasie zdarzenia terrorystycznego, a zatem ich stan przygotowania w tym aspekcie powinien być optymalny. Burke przytacza zamach terrorystyczny w Tokio, w którym z powodu nieprzygotowania – zarówno w zakresie sprzętu, jak i standardowych procedur operacyjnych – zginęło 135 funkcjonariuszy [11]. Funkcjonariusze PSP mogą uczestniczyć m.in. w zdarzeniach z aktywnym strzelcem/zabójcą [12–13], wtórnym ładunkiem wybuchowym czy pozorowaną sytuacją zakładniczą. Dotyczy to także działań operacyjnych z użyciem „aktywnego ognia”, jak to miało miejsce podczas ataku terrorystycznego w Biesłanie, Osetii Północnej [14], a także zdarzeń, w których terroryści stosują metodę podpalania (często praktykowaną przez ekstremistów w Izraelu i Europie) [15] oraz „metodę ataku łączącą te aspekty w stylu Mumbai” obejmującą: mnogość napastników, mnogość celów, różne rodzaje broni (w tym ognia) oraz wydłużenie czasu działania.

Reakcja na zdarzenie terrorystyczne stawia funkcjonariuszom straży pożarnej wysokie wymagania co do zakresu działań operacyjnych. Standardowe procedury operacyjne są dostosowane do rutynowych środowisk kryzysowych, jednak w przypadku zdarzenia terrorystycznego stosowanie tychże procedur może okazać się niewystarczające, a w niektórych przypadkach wręcz niepożądane [16].

it will take time before other special service units arrive to secure the scene and it is precisely during this time that PSP officers will be engaged in operational measures that need to be executed optimally [18].

These factors create new challenges for PSP officers, starting from the ability to acquire a quick and optimal picture of the nature and extent of the incident, by correlating command posts adequate to the number of terrorist incidents and the techniques used in them [19].

Taking into consideration the fact that during rescue operations, fire-fighters may be exposed to terrorist situations, the aim of this study was to determine whether or not, and to what degree, preparatory activities concerning acts and / or threats of terrorism should be implemented for uniformed services (including PSP) responsible for national security.

This study measured the level of awareness regarding the threat of terrorist activities, levels of understanding this threat, level of preparation to deal with this type of threat, and whether there is a significant need to educate and train PSP officers about the threat of terrorist activities. The study was addressed to management members of the Polish PSP. When developing goals, and especially an operational strategy, the fire brigade officers have to understand the effects of terrorist events and require not a schematic but an alternative way of thinking, because officers can become an easy target during a terrorist attack. The challenge for the management team is to understand the way of acting in a changing environment, while keeping focus on maintaining the existing tasks. The main challenge is the implementation of a complex and conscious organization management process in terms of risk management, planning and development of the formation through the implementation of adequate programmes preparing the fire brigade for terrorist events. This challenge in Poland, as well as in many other countries where there have been no massive terrorist events, may seem less necessary, but now we are dealing with a much more dynamic and unpredictable environment of terrorist threats. The threat analysis indicates a problem that the managers of the State Fire Service have to predict and which is the probability of a terrorist event and should prepare the officers for it already in the preventive phase.

This is a preliminary study aimed at directing the PSP towards current trends of the systemic development. It may seem that in some cases, the solutions may be rather obvious, but in the case of real terrorist threats and the need for PSP officers to be effectively trained in these very specific situations, the solutions are far from clear.

The most important conclusion of the conducted study was that 39.1% of the responding officers were involved in a situation of a terrorist nature. This rather high percentage could imply that there is an increased terrorist threat in Poland. However, since there were no spectacular terrorist attacks in Poland, it may imply that the definition of 'terrorism' may be rather ambiguous. There is no direct definition of the term 'terrorism' in Polish legislature. According to the Polish Penal Code (article 15, paragraph 20), the term 'terrorist offence' is used. Therefore, it can be deduced that officers could have participated in situations of a terrorist nature but not with the precise definition of the term.

Zdaniem autora funkcjonariusze PSP mogą znacznie wzmocnić działanie systemu antyterrorystycznego Polski. Należy zauważyć, iż to oni z dużym prawdopodobieństwem będą w wielu przypadkach pierwsi na miejscu zdarzenia [17]. Tak więc czas, który upłynie do momentu przybycia specjalistycznych jednostek bezpośrednio uczestniczących w zabezpieczeniu zdarzenia o charakterze terrorystycznym, jest czasem operacyjnie pożądanym, pozwalającym na analizę charakteru i rodzaju zagrożenia terrorystycznego oraz na podjęcie adekwatnych czynności w zakresie bezpieczeństwa ludności, jak i samych funkcjonariuszy [18]. Wskazane powyżej czynniki stwarzają nowe wyzwania dla oficerów PSP, począwszy od zdolności do uzyskania szybkiego i optymalnego obrazu i zasięgu zdarzenia, poprzez korelację stanowisk dowodzenia adekwatną do liczby incydentów terrorystycznych i stosowanych w nich technik [19].

Mając na względzie fakt, iż strażacy w czasie działań ratowniczych mogą się spotkać z elementami będącymi składową aktu terrorystycznego, zaplanowano badanie, które miało na celu określenie, czy istnieje konieczność podjęcia działań przygotowawczych w zakresie zagrożeń terrorystycznych w odniesieniu do przedstawicieli służb mundurowych odpowiedzialnych za bezpieczeństwo wewnętrzne kraju (w tym PSP) oraz na ile jest ona pilna.

Badanie to pozwoliło ustalić poziom świadomości funkcjonariuszy na temat zagrożeń terrorystycznych, zrozumienia tego zagrożenia oraz przygotowania do radzenia sobie z nimi. Badanie skierowane było do członków kadry zarządzającej PSP w Polsce. Opracowując cele, a w szczególności strategię operacyjną, funkcjonariusze straży pożarnej muszą rozumieć skutki zdarzeń terrorystycznych oraz wymagać nie schematycznego, lecz alternatywnego sposobu myślenia – w innym wypadku mogą stać się łatwym celem ataku terrorystycznego. Wyzwaniem dla zespołu zarządzającego jest zrozumienie sposobu działania operacyjnego PSP w zmieniającym się środowisku, przy zachowaniu koncentracji na utrzymaniu istniejących zadań. Głównym wyzwaniem wydaje się wdrożenie kompleksowego i świadomego procesu zarządzania organizacją w aspekcie zarządzania ryzykiem, planowania i rozwoju formacji poprzez wdrożenie odpowiednich programów przygotowujących straż pożarną do zdarzeń terrorystycznych. Wyzwanie to w Polsce, a także w wielu innych krajach, w których nie było masowych zdarzeń terrorystycznych, może wydawać się mniej konieczne niż w państwach bardziej dotkniętych tym problemem. Należy jednakże mieć na uwadze, że obecnie mamy do czynienia ze znacznie bardziej dynamicznym i nieprzewidywalnym środowiskiem zagrożeń terrorystycznych niż kiedykolwiek. Analiza zagrożeń wskazuje, że kadra zarządcza PSP musi przewidzieć prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzeń o charakterze terrorystycznym i przygotować na nie funkcjonariuszy już w fazie prewencyjnej.

Jest to wstępne badanie. Jego ideą było wykazanie nowych kierunków w PSP, na które warto odpowiedzieć w sposób systemowy.

Najważniejszą konkluzją wynikającą z przeprowadzonych badań jest fakt, że 39,1% funkcjonariuszy spotkało się ze zdarzeniem o charakterze terrorystycznym. Dość duży udział procentowy mógłby świadczyć o wzroście zagrożenia terrorystycznego w Polsce. Skoro jednak mamy wiedzę, iż w kraju nie doszło do spektakularnych zdarzeń, wynik ten wydaje się raczej wskazywać,

Another interesting result was that 82.6 % of the officers themselves stated that there is a high probability of terrorist attacks in Poland. It is difficult to say on what basis this claim was made, but perhaps it stems from the belief that terrorist offences were recognized as a direct terrorist threat. It is worth mentioning that officers have more information than the general public concerning these types of activities.

The majority of officers have a correct understanding of the scope of terrorist threats. It is surprising, however, how the officers respond to cases of specific threats, such as an 'active shooter' or 'bomb threat'. Officers rely more on their intuition than knowledge here. The largest group (34,0%) indicated that numerous defence methods can be used. In many cases of a terrorist threat, this is not an appropriate line of thinking, as it may provoke unnecessary reactions of the attacker. Another group of responders (21.7%) indicated reactions and behaviour in accordance with the regulations and procedures which outline, among other things, the time it takes for specifically trained service officer to arrive on the scene. There was no discrepancy in the numbers of officers who stated that the priority in these situations is to save lives. The main variable in all operational procedures of this nature is time. PSP officers, in all probability, will be the first on the scene. Passive waiting may significantly influence the reactions, as can the idea that saving lives is the most important. This is a deeply humanitarian attitude, but in the case of terrorist attacks – depending on the type, scale and modulation of the threat – it is always best to follow a specific strategy [20–21]. Being too cautious or aggressive can be deadly. The decision on the right response must be made immediately.

A large group of officers has never taken part in educational workshops or training sessions dedicated to terrorist threats. The remaining number of officers who have taken part in such educational programmes participated mainly in CBRN, chemical, biological, radiological, nuclear and explosive (CBRNE) training and workshops that dealt with direct safety threats of the officers themselves. This is a narrow group of threats and officers and fire-fighters are undoubtedly well-schooled in this area thanks to highly specialized training, however, this is not the case when it comes to terrorist situations.

One very important indicator is the need for the PSP officers to be educated by professional and competent educators who would properly train them to react appropriately to activities of a terrorist nature. For this to happen, PSP management must itself have a high level of awareness concerning the significance of minimizing the side-effects of any activity of a terrorist nature not only within the realm of building operational potential, but also in light of maintaining and sustaining general safety and the security of citizens.

The obtained research results clearly indicate that a large number of PSP officers who participated in the study had experienced situations of a terrorist nature. Despite the fact that not the entire sample had such experiences, they did indicate that such a threat does exist in Poland.

The majority of officers in this study understand correctly the threat of a terrorist attack. The issue at hand is that there is a lack of a standardized procedure of appropriate responses

– że chodzi tu o zakres pojęciowy terminu „terroryzm”. W Polsce nie spotykamy się z bezpośrednim zdefiniowaniem tego pojęcia – w art. 115, par. 20 k.k. użyto jedynie terminu przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Wydaje się zatem, że funkcjonariusze mogli uczestniczyć w takich właśnie zdarzeniach, noszących charakter terrorystyczny, jednak niebędących nimi w ścisłym znaczeniu.

Kolejnym zaskakującym wynikiem było stwierdzenie przez funkcjonariuszy, że w Polsce istnieje realne zagrożenie terroryzmem (82,6%). Trudno powiedzieć, na podstawie jakiej wiedzy uznano realność zagrożenia. Być może podobnie jak powyżej przestępstwa o charakterze terrorystycznym potraktowano jako bezpośrednie zagrożenie terrorystyczne. Warto nadmienić, iż wiedza funkcjonariuszy o tego typu zdarzeniach wielokrotnie wykracza poza wiedzę powszechnie dostępną. Zdecydowana większość funkcjonariuszy właściwie rozumie obszar zagrożeń terrorystycznych. Zaskoczeniem jednak wydają się być odpowiedzi funkcjonariuszy w przypadku konkretnych zagrożeń, takich jak „aktywny strzelec” czy „zagrożenie ładunkiem wybuchowym”. Tu badani wykazali się raczej intuicją. Największa grupa wskazała na obronę wszelkimi sposobami (34%). W wielu sytuacjach zagrożenia terrorystycznego nie jest to postawa właściwa, gdyż może wywołać niepożądaną reakcję zamachowca. Zbliżona grupa (21,7%) wskazała na zachowanie się zgodnie z procedurami, które przewidują również oczekiwanie na służby dedykowane do tego typu zagrożeń. Ta sama liczba ankietowanych wskazała na ratowanie ludzi niezależnie od wszystkiego. W przypadku procedur operacyjnych w tego typu zagrożeniach bardzo często istotną rolę odgrywa czas. Tak jak wcześniej wspomniano, funkcjonariusze PSP z dużym prawdopodobieństwem będą pierwszymi osobami na miejscu zdarzenia. Bierne oczekiwanie może znacząco wpłynąć na przebieg dalszych czynności. Podobnie ma się rzecz z ratowaniem ludzi „niezależnie od okoliczności”. Jest to postawa głęboko humanitarna, jednak w przypadku zagrożeń terrorystycznych (w zależności od rodzaju, rozmiaru i modulacji zagrożenia) należy kierować się określoną strategią [20–21]. Bycie zbyt ostrożnym lub agresywnym może mieć daleko idące konsekwencje dla bezpieczeństwa cywili, jak i funkcjonariuszy. Decyzja o właściwej reakcji musi zostać podjęta natychmiast.

Znacząca grupa funkcjonariuszy nigdy nie uczestniczyła w szkoleniach z zakresu zagrożeń terrorystycznych, a pozostali podejmowali w ich trakcie tematykę CBRN, CBRNE oraz zagrożenia osobistego bezpieczeństwa funkcjonariusza. To wąska grupa zagrożeń i niewątpliwie strażacy są w tych obszarach bardzo dobrze przygotowani, jednakże w przypadku większości zdarzeń terrorystycznych uzyskana wiedza i umiejętności mogą okazać się niewystarczające.

Bardzo ważnym wskaźnikiem jest stwierdzona w ankiecie potrzeba profesjonalnych szkoleń funkcjonariuszy PSP, które umożliwiłyby optymalne reagowanie na zdarzenia o charakterze terrorystycznym. Oznacza to bowiem głęboką świadomość kadry zarządzającej PSP co do znaczenia roli w minimalizowaniu skutków zagrożeń o charakterze terrorystycznym – zarówno w aspekcie budowania potencjału operacyjnego, jak i w ujęciu bezpieczeństwa powszechnego oraz ochrony ludności.

Otrzymane wyniki pozwalają wnioskować, że badani funkcjonariusze PSP, będący kadrami zarządzającą w dość licznej populacji,

which leads to the disorganization and disarray of effective decision making protocols. PSP in Poland has never been prepared to respond to acts of a terrorist nature on a wider scale. The only guidelines followed were those stipulated by CBRN and CBRNE. Taking this fact into consideration, almost all of the participants of this study expressed the need to widen preparatory measures for fire-fighter responders namely, by following the 3P model (prevention, practice, psychotraumatology).

doświadczyli sytuacji noszących co najmniej znamiona zdarzenia o charakterze terrorystycznym. Mimo że niecała populacja badanych miała takie doświadczenia, to prawie wszyscy funkcjonariusze uznali, że istnienie realne zagrożenie terroryzmem w Polsce.

Większość badanych funkcjonariuszy rozumie w sposób właściwy zagrożenia terrorystyczne, jednak konkretne scenariusze zdarzeń powodują pewną dezorganizację w obszarze prawidłowych decyzji. Nigdy – jak do tej pory – nie przygotowywano funkcjonariuszy PSP w Polsce do zdarzeń o charakterze terrorystycznym szerzej niż w obszarach CBRN i CBRNE. Biorąc pod uwagę powyższe oraz fakt, iż prawie wszyscy funkcjonariusze będący uczestnikami badania wyrazili potrzebę szerokiego przygotowania strażaków do zdarzeń o charakterze terrorystycznym, zaproponowano koncepcję autorskiego modelu szkolenia opartą na trzech domenach: prewencji terrorystycznej, praktyce operacyjnej oraz psychotraumatologii. Przyjęto oznaczenie 3P (prewencja, praktyka, psychotraumatologia).

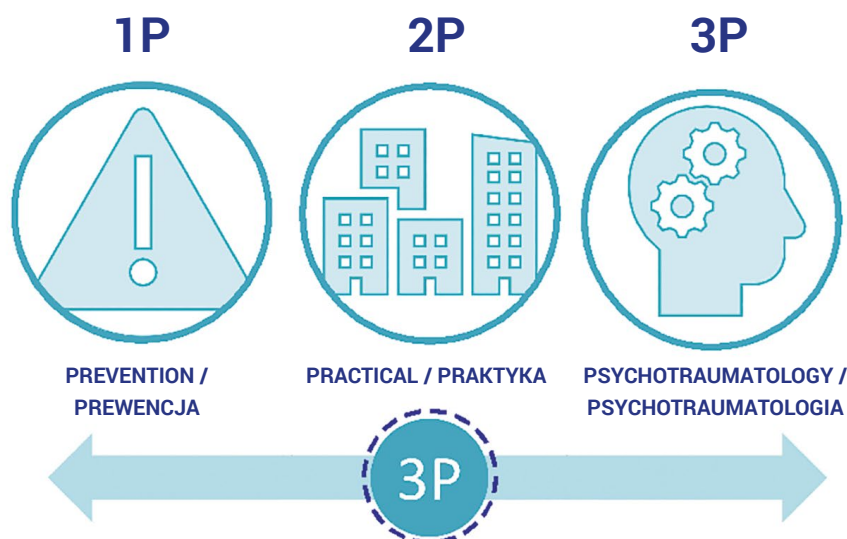

Figure 1. 3P model (prevention, practice, psychotraumatology) a preparatory model for PSP officers during acts of a terrorist nature

Rycina 1. Model 3P (prewencja, praktyka, psychotraumatologia) przygotowania funkcjonariuszy PSP do działania podczas zdarzeń o charakterze terrorystycznym

Source: Own elaboration.

Źródło: Opracowanie własne.

The educational model based on a three tier system allows PSP officers to be better equipped to respond to situations of a terrorist nature. The model can be adjusted to each and every high risk situation.

The first module prepares officers in three areas: terrorist prevention, pyrotechnic training courses and rescue tactics.

1P: Terrorist prevention: procedures, tactics, operational analysis. Pyrotechnic analysis: explosives, basic theory of explosives in terrorist attacks, protocols for detecting explosives. Tactical Emergency Casualty Care (TECC), which is used in three phases: Care Under Fire adapted to civil conditions under TECC as “Direct Threat Care”. The second phase is Tactical Field Care replaced by TECC for Indirect Threat Care. The third phase of TECC is Evacuation Care [22].

Model szkolenia oparty na trzech powyższych domenach daje możliwość doskonalenia przygotowania funkcjonariuszy PSP do zdarzeń o charakterze terrorystycznym. Jest to model pozwalający modyfikować istniejące w nim zakresy i dostosowywać je do pojawiających się okoliczności.

W przedmiocie modułu pierwszego przygotowanie funkcjonariusza przewiduje trzy płaszczyzny: prewencja terrorystyczna, pirotechnika, ratownictwo taktyczne.

1P: Prewencja terrorystyczna: procedury, taktyka, analiza operacyjna. Analiza pirotechniczna: materiały wybuchowe, podstawowa teoria materiałów wybuchowych w atakach terrorystycznych, protokoły wykrywania materiałów wybuchowych.

The second module is based on the implementation of the first. 'Kill-houses' is a preparatory stage allowing for the implementation of practical knowledge gained in the theoretical framework of the module. The aim is to put into practice what was learned in the first module.

2P: Practical: implementation of practical risk management strategies (as mentioned in the Prevention module); using the existing buildings or constructing new objects, such as 'kill houses', dedicated for trainings for counter-terrorist units, police and military services worldwide.

The third stage concerns gaining know-how connected with psychotraumatology. This is an essential stage as its goal is not only to give officers tools on how to offer support to victims of trauma, but also how to extend this knowledge for one's own psychological protection [23–24].

3P: Psychotraumatology: self-management and psychological support for others in situations of increased stress and risk, concentration on effective responses in situations of increased risk, implementing a constructive communication model dedicated to managing crisis victims, first aid psychological support.

The 3P model implements the objective already discussed in this study, which is to increase the effectiveness of PSP officers in crisis situations of a terrorist nature, in particular by creating a wider system of improving the civil protection capacity. This is an innovative model that does not exclude other forms and concepts of appropriate emergency responses. The issues raised in this paper do not exhaust other concerns that exist surrounding the problem at hand, but this discussion may lead to broadening the framework, whereby Polish PSP officers can extend their response and management potential in situations of a terrorist nature.

Limitations

Evaluating the degree of preparation of Polish PSP officers in relation to their operational abilities and preventative measures in cases of a terrorist attack is a fairly new and innovative area. In order to do so appropriately, a baseline of statistical results would need to be established in order to understand the problem at hand. This study focused on a small sample group and the point of the study was to analyse the issue from the point of view of PSP management staff who is responsible for the development of decision making. In this case, the study methods that were used in this research paper may be insufficient to completely address the issue at hand. However, taking into consideration the innovative character of this problem, the results in this study may contribute to further research endeavours. The issues that are the subject of this article so far have not been developed not

System pomocy taktycznej w nagłych wypadkach (Tactical Emergency Casualty Care – TECC), który jest stosowany w trzech fazach: opieka pod ostrzałem (Care Under Fire) dostosowana do warunków cywilnych w ramach TECC, jako bezpośrednia ochrona przed zagrożeniem (Direct Threat Care). Faza druga to taktyczna ochrona w terenie (Tactical Field Care) zamieniona w ramach TECC na pośrednią ochronę przed zagrożeniem (Indirect Threat Care). Trzecia faza TECC to pomoc w ewakuacji [22].

Drugi moduł opiera się na wdrożeniu pierwszego. Etap przygotowawczy to etap pozwalający na wdrożenie praktycznej wiedzy zdobytej w ramach modułu merytorycznego (1P).

2P: Praktyka: wdrożenie praktycznych strategii zarządzania ryzykiem (o których mowa w module 1P); wykorzystanie istniejących budynków lub budowa nowych obiektów, np. *kill house*, przeznaczonych do szkoleń dla jednostek antyterrorystycznych, policji i służb wojskowych na całym świecie.

Trzeci etap dotyczy zdobywania know-how związanego z psychotraumatologią. Jest to etap niezbędny, gdyż jego celem jest nie tylko dostarczenie oficerom narzędzi do udzielania wsparcia ofiarom traumy, ale także poszerzenie tej wiedzy dla własnej ochrony psychologicznej [23–24].

3P: Psychotraumatologia: samozarządzanie i wsparcie psychologiczne dla innych w sytuacjach zwiększonego stresu i ryzyka, koncentracja na skutecznych reakcjach w sytuacjach zwiększonego ryzyka, wdrożenie konstruktywnego modelu komunikacji dedykowanego zarządzaniu z ofiarami kryzysów, wsparcie psychologiczne pierwszej pomocy.

Model 3P realizuje omówiony już w niniejszym opracowaniu cel, jakim jest zwiększenie skuteczności działania funkcjonariuszy PSP w sytuacjach kryzysowych o charakterze terrorystycznym, w szczególności poprzez stworzenie szerszego systemu poprawy zdolności ochrony ludności cywilnej. Jest to innowacyjny model, który nie wyklucza innych form i koncepcji właściwego reagowania w sytuacjach kryzysowych. Zagadnienia poruszone w niniejszym opracowaniu nie są wyczerpującym rozwiązaniem, ale przedmiotowa dyskusja może prowadzić do poszerzenia ram, dzięki którym funkcjonariusze PSP będą w stanie rozszerzyć swój potencjał reagowania i zarządzania w sytuacjach o charakterze terrorystycznym.

Ograniczenia

Ocena dotycząca przygotowania funkcjonariuszy PSP w Polsce w obszarze poszerzenia zdolności operacyjnej oraz zakresu prewencyjnego w zagrożeniach o charakterze terrorystycznym, według pozyskanej wiedzy jest procesem do tej pory nieopracowanym i nowatorskim. Proponowane ujęcie wymagało uzyskania bazowych wyników pozwalających na ewaluację rozważanej problematyki. W badaniu przyjęto stosunkowo niewielką próbę badawczą, jednakże należy podkreślić, iż jego założeniem było dokonanie analizy ujęcia problematyki przez funkcjonariuszy kadry zarządczej, mającej bezpośredni wpływ na podejmowane decyzje o nowych kierunkach rozwoju w PSP. Dlatego też wykorzystane metody badawcze być może nie w pełni wyczerpują problematykę, ale – biorąc pod uwagę innowacyjność obszaru badań w Polsce – stanowią przyczynek do poszerzania struktury badawczej. Problematyka

only in terms of content, but also in the procedural area. There are limitations in the evaluation of the tasks of officers during undertaken operational activities, including in rescue in special conditions, self-rescue or broadly understood protection of the civilians. Therefore, it should be emphasized, what was justified in this paper, that the research in question showed the achievement of the assumed objectives. No existing solutions in this area is undoubtedly one of the limitations. However, it does indicate the legitimacy and purposefulness of the undertaken research.

Conclusion

Safety will always be one of the most important values, and terrorism will always pose a threat to it [25]. Building safety and security potential, especially in light of the aberration of terrorism, is a multi-layered task [26].

The results found in this study show that the officers' awareness in relation to the risk of terrorism is rather low. This attitude is influenced by various factors, such as: lack of mass incidents in Poland, limitation of PSP activities mainly to preparation in the field of CBRN and CBRNE, low social awareness in terrorist prevention and a general lack of knowledge in adequate response measures.

The proposed 3P educational model is appropriate in light of growing potential of terrorist threats.

At the same time, it is a way to take advantage of the fire-fighters' potential to protect civilians, which is part of their profile as a rescue unit. Fire-fighters who participate in a complete educational training programme designed to inform them on the issues connected with terrorist threats and attacks will be able to develop their potential, but can also be an excellent solution in the widely developed terrorist prevention in Poland.

A well prepared officer of the State Fire Service will be able to work as a leader / expert in terrorist prevention within local communities and teach local citizens elementary procedures of terrorist prevention. Similar solutions are implemented by fire fighters in France, for instance "stop the bleeding" programme, or by the Department of Homeland Security in the United States [27].

One important aspect is that thanks to these efforts, officers would be able to practice these skills on guaranteeing their own personal safety during terrorist attacks. It should be emphasised that these measures will not replace the activities of special unit forces who deal directly with terrorist activities, but they may add value in building a solid system against terrorist activities, extending the duration of such activities and be a valued support system for an anti-terrorist system in Poland.

Without a doubt the discussed topic is just the beginning of both research and the formal process. It should be, however, emphasised that a proper evaluation system regarding the responses of PSP officers to situations of a terrorist nature would undoubtedly influence how issues of national safety and security are supported and maintained.

będąca przedmiotem niniejszego manuskryptu jak dotąd nie została opracowana – nie tylko pod względem merytorycznym, ale także w obszarze proceduralnym. Istnieją ograniczenia w zakresie ewaluacji zadań funkcjonariuszy podczas podejmowanych działań operacyjnych o zadania m.in. w ratownictwie w szczególnych uwarunkowaniach, samoratownianiu czy szeroko pojętej ochronie ludności. Dlatego należy podkreślić, co zostało uzasadnione w niniejszym manuskrypcie, że przedmiotowe badania wykazały realizację przyjętych celów badawczych. Brak istniejących rozwiązań w przedmiotowym zakresie jest niewątpliwie jednym z ograniczeń, jednakże wskazuje na zasadność oraz celowość podjętych badań.

Wnioski

Bezpieczeństwo zawsze będzie jedną z najważniejszych wartości nadrzędnych, zaś terroryzm – implikacją skuteczną ten stan naruszającą [25]. Wobec aberracyjnego charakteru terroryzmu, budowanie potencjału bezpieczeństwa jest zadaniem dalece złożonym [26].

Zaprezentowane wyniki wykazały, iż świadomość funkcjonariuszy w odniesieniu do zagrożeń o charakterze terrorystycznym jest niepełna. Na ten stan wpływa kilka czynników, takich jak: brak masowych zdarzeń na terenie kraju, ograniczenie zadań PSP głównie do przygotowania w zakresie zagrożeń CBRN oraz CBRNE, niska świadomość społeczna w prewencji terrorystycznej, a także brak adekwatnych rozwiązań w przedmiotowym obszarze.

Zaproponowana koncepcja szkolenia funkcjonariuszy 3P, oparta na trzech parametrach jest odpowiedzią na rosnący potencjał zagrożeń terrorystycznych. Jednocześnie jest to sposób na wykorzystanie badanej formacji do zadań w ochronie ludności, do których została powołana. Funkcjonariusze, którzy przejdą pełne przygotowanie w zakresie zdarzeń o charakterze terrorystycznym, nie tylko będą stanowić zwiększony potencjał bojowy podczas prowadzonych działań operacyjnych, ale mogą być również doskonałym narzędziem w szeroko rozwiniętej prewencji terrorystycznej w Polsce.

Przygotowany funkcjonariusz Państwowej Straży Pożarnej może pełnić również funkcję lidera bezpieczeństwa antyterrorystycznego w społecznościach lokalnych, w których na etapie prewencyjnym może wdrażać przygotowanie ludności cywilnej na wypadek zdarzeń terrorystycznych. Podobne rozwiązania strażacy wdrażają we Francji np. poprzez program „stop the bleeding” oraz poprzez propozycje programowe Department of Homeland Security in the United States [27].

Ważnym aspektem jest również bezpośrednie przełożenie zdobytej wiedzy na bezpieczeństwo osobiste funkcjonariuszy podczas prowadzonych działań w tego typu zagrożeniach. Należy podkreślić, że ten typ przygotowania PSP nie zastąpi działania sił przeznaczonych bezpośrednio do zadań w zagrożeniach terrorystycznych, ale może stanowić znaczący wkład w budowaniu potencjału na rzecz zwalczania terroryzmu, zachowania ciągłości działania, a także być istotnym wsparciem dla systemu antyterrorystycznego w Polsce.

Niewątpliwie podjęty temat jest początkiem procesu – zarówno badawczego, jak i formalnego. Jednakże należy podkreślić, że ewaluacja przygotowania funkcjonariuszy PSP w Polsce do zdarzeń o charakterze terrorystycznym mogłaby znacząco wpłynąć na realne możliwości wspierania całego systemu bezpieczeństwa państwa.

List of abbreviations

PSP	– State Fire Service
CAT	– Centre of Anti-terrorism
CBRN	– chemical, biological, radiological and nuclear weapons
CBRNE	– chemical, biological, radiological, nuclear and explosives
ABW	– Internal Security Agency
NPA	– The National Program for Anti-Terrorist Activity for 2015–2019
KSRG	– National Rescue and Firefighting System
KPZK	– National Risk Management Plan
TECC	– Tactical Emergency Casualty Care

Wykaz skrótów

PSP	– Państwowa Straż Pożarna
CAT	– Centrum Antyterrorystyczne
CBRN	– broń chemiczna, biologiczna, radiologiczna i nuklearna
CBRNE	– broń chemiczna, biologiczna, radiologiczna, nuklearna i materiały wybuchowe
ABW	– Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
NPA	– Narodowy Program Antyterrorystyczny 2015–2019
KSRG	– Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy
KPZK	– Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego
TECC	– taktyczna pomoc w nagłych wypadkach

Literature / Literatura

- [1] Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 904, ze zm.).
- [2] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zm.).
- [3] Krajowy plan zarządzania kryzysowego, 2019, Część B, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, <https://rcb.gov.pl/wp-content/uploads/TEKST-KPZK.B.2019.pdf> [dostęp: 19.02.2020].
- [4] <https://www.antyterroryzm.gov.pl/CAT/antyterroryzm/system-at/522,System-AT.html> [dostęp: 19.02.2020].
- [5] <https://www.gov.pl/web/mswia/narodowy-program-antyterrorystyczny-na-lata-20152019> [dostęp: 05.03.2020].
- [6] Krajowy plan zarządzania kryzysowego, 2017, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, <https://rcb.gov.pl/wp-content/uploads/RCB-KPZK-część-A.pdf> [dostęp: 14.03.2020 r.].
- [7] Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (t.j.: Dz.U. 2019, poz. 1372).
- [8] Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ A/RES/70/1, 25 września 2015, http://www.unic.un.org.pl/files/164/Agenda%202030_pl_2016_ostateczna.pdf [dostęp: 25.03.2020].
- [9] Gartenstein-Ross D, Dabruzzi K., Firefighters' *Developing Role in Counterterrorism*, Manhattan Institute for Policy Research. Center for Policing Terrorism, 2008, 1-14, http://www.manhattan-institute.org/html/ptr_03.htm [dostęp: 20.04.2020].
- [10] Baylis M., Matczak A., *Tracking the evolution of police training and education in Poland: linear developments and exciting prospects*, "Police Practice and Research" 2019, 20(3), 273–287, <https://doi.org/10.1080/15614263.2019.1598072> [dostęp: 05.05.2020].
- [11] Burke R., *Counter terrorism for emergency responders*, Boca Raton, Lewis Publishers, 2000, 227–229.
- [12] Kudliński J., *Active shooter*, „Terroryzm” 2010, 2, 38–40, za: R. Częścik, J.R. Truchan, Active shooter, „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje” 2013, 14, 32–34.
- [13] Martaindale M.H., Blair J.P., *The Evolution of Active Shooter Response Training Protocols Since Columbine: Lessons From the Advanced Law Enforcement Rapid Response Training Center*, "Journal of Contemporary Criminal Justice" 2019, 35(3), 342–356, <https://doi.org/10.1177/1043986219840237> [dostęp: 06.05.2020].
- [14] *Countering Urban Terrorism in Russia and the United States: Proceedings of a Workshop*, G.E. A.Ch. Sharber (red.), The National Academies Press, Washington D.C. 2006.
- [15] Besenyo J., *Inferno Terror: Forest Fires as the New Form of Terrorism*, "Terrorism and Political Violence" 2017, 31(6), 5–7, <https://doi.org/10.1080/09546553.2017.1341876> [dostęp: 10.05.2020].
- [16] Conlin D., *Terrorism: The changing risk environment for firefighters*, <https://apfmg.mdmpublishing.com/terrorism-the-changing-risk-environment-for-firefighters/> [dostęp: 10.05.2020].
- [17] Goniewicz, K., Misztal-Okońska P, Pawłowski W., Burkle F.M., Czernski R., Hertelendy A.J., Goniewicz M., *Evacuation from Healthcare Facilities in Poland: Legal Preparedness and Preparation*, "International Journal of Environmental Research and Public Health" 2020, 17(5), 1779.
- [18] Powell R., *Defending against terrorist attacks with limited resources*, "American Political Science Review" 2007, 101(3), 1–5.
- [19] Pfeifer J.W., *Fire as a Weapon in Terrorist Attacks*, "CTC Sentinel" 2013, 7(6), 5–7.

- [20] Ahsan M.K., *Revisiting The Concept of Human Security*, "Philosophy and Progress" 2016, 59–60(1–2), 9–10, <https://doi.org/10.3329/pp.v59i1-2.36679> [dostęp: 15.05.2020].
- [21] Pawłowski W, Goniewicz K, Goniewicz M, Czernski R, Lasota D., *Emergency Medical Services in Poland During Mass Events and Disasters-Competence and Challenges*, "Journal of Education, Health and Sport" 2018, 8(4), 396–404, <https://doi.org/10.5281/zenodo.1237574> [dostęp: 09.06.2020].
- [22] Callaway D.W., Smith E.R., Shapiro G, Burnett W.T., McKay S.D., Mabry R., *The Committee for Tactical Emergency Care (C-TECC): Evolution and Application Of TCCC Guidelines to Civilian High Threat Medicine*, "Journal of Special Operations Medicine" 2011, 11, 2, 104–122.
- [23] Haslam C., Mallon K., *A preliminary investigation of post-traumatic stress symptoms among firefighters*, "Work & Stress" 2003, 17, 277–282, <https://doi.org/10.1080/02678370310001625649> [dostęp: 08.06.2020].
- [24] Armstrong D., Shakespeare-Finch J., Shochet I., *Predicting posttraumatic growth and posttraumatic stress in firefighters*, "Aust. J. Psychol." 2014, 66(1), 38–46, <https://doi.org/10.1111/ajpy.12032> [dostęp: 08.06.2020].
- [25] Boscarino J.A., Figley C.R., Adams R.E., *Fear of Terrorism in New York on the Brink of War*, "Annals of Epidemiology" 2003, 13(18), 572–572, [https://doi.org/10.1016/S1047-2797\(03\)00171-6](https://doi.org/10.1016/S1047-2797(03)00171-6) [dostęp: 19.06.2020].
- [26] Zawisza J., Sztanc J., *Proliferacja BMR zagrożeniem bezpieczeństwa w świetle działań terrorystycznych*, w: *Świat wobec wyzwań i zagrożeń w drugiej dekadzie XXI wieku*, B. Panek, R. Stawicki (red.), Difin, Warszawa 2018, 147–149.
- [27] Pfeifer J.W., *International Anti-Terrorism Preparedness*, FDNY Foundation, New York 2018, 22–25.

WOJCIECH WRÓBLEWSKI, PH.D. – specializing in social sciences with particular emphasis on security systems. Assistant professor at the Institute of Internal Security of the Main School of Fire Service. The main goal of his scientific and research work is the development and improvement of national protection systems and a holistic approach to terrorist threats.

DR WOJCIECH WRÓBLEWSKI – specjalista nauk społecznych, w tym w szczególności w zakresie systemów bezpieczeństwa. Adiunkt w Instytucie Bezpieczeństwa Wewnętrznego Szkoły Głównej Służby Pożarniczej. Głównym celem jego pracy naukowej i badawczej jest rozwój i doskonalenie krajowych systemów ochrony oraz holistyczne podejście do zagrożeń terrorystycznych.